

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 14 april 1891 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken.

Till utskottets behandling hafva hänvisats elfva särskilda, vid innevarande riksdag väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken.

Af ifrågavarande motionärer hafva två gjort framställning om öppnande af riksbankskontor i *Linköping*, nemligen herr af *Burén*, som i motion, n:o 2, afgifven inom Första Kammaren, anhållit,

»att ett riksbankens afdelningskontor under år 1891 måtte inrättas i residensstaden *Linköping* under enahanda vilkor och bestämmelser, som nu gälla för öfriga riksbankens afdelningskontor»,

samt ledamoten af Andra Kammaren herr *O. Larsson* i Mörtlösa, med hvilken sex andra ledamöter af samma kammare instämt och som i motion, n:o 77, hemstält,

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett afdelningskontor af riksbanken i *Linköping* för Östergötlands län under de vilkor och bestämmelser i afseende på lånerörelsen, som bankofullmäktige ville bestämma, men för öfrigt på samma grunder, som gälla för riksbankens öfriga afdelningskontor.»

Vidare har herr *Jönsson* (motion n:o 20 i Första Kammaren) föreslagit,

»att Riksdagen måtte besluta inrättandet af ett riksbankens afdelningskontor för Skaraborgs län i *Mariestad*.»

De öfriga motionärerna, hvilka samtliga tillhöra Andra Kammaren, hafva hemställt:

herr *J. Jonsson* i Fröstorp, med hvilken sju andra ledamöter förenat sig (motion n:o 8):

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor inom *Skaraborgs län*, med samma vilkor, som gälla för senast inrättade afdelningskontor;»

herr *M. Andersson* i Stigen, med hvilken herr *A. Larsson* i Flicksäter instämt (motion n:o 34):

»att Riksdagen måtte besluta inrättandet af ett riksbankens afdelningskontor i *Venersborg* under innevarande år;»

herr *P. Scensson* i Brämhult m. fl. (motion n:o 79):

»att Riksdagen måtte besluta från och med 1892 års början inrättandet af ett riksbankens afdelningskontor i *Borås* för det låneområde och under de vilkor och bestämmelser i öfrigt, som herrar bankofullmäktige och bankoutskottet finna lämpliga att föreslå;»

herr *P. Pehrsson* i Törneryd m. fl. (motion n:o 90):

»a) att Riksdagen måtte besluta inrättandet af ett riksbankens afdelningskontor i *Karlskrona*, med rätt för detsamma att, jemte utöfvande af sådan bankrörelse, som medgifvits riksbankens senast inrättade afdelningskontor, köpa och inom begränsadt belopp äfven sälja utländska vexlar samt att mot antaglig borgen bevilja kassakreditiv intill högst 3,000 kronor»,

eller, om allt, som under mom. a) föreslagits, icke skulle vinna Riksdagens bifall,

»b) att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i *Karlskrona* under samma vilkor och bestämmelser, som gälla för riksbankens senast inrättade afdelningskontor;»

herr *E. Thermanius* m. fl. (motion n:o 96):

»att Riksdagen måtte besluta, att under loppet af år 1892 ett riksbankens afdelningskontor inrättas i *Örebro*;»

herr *A. Hansson* i Solberga, med hvilken 4 af kammarens ledamöter instämt (motion n:o 97):

»att Riksdagen måtte besluta, det ett riksbankens afdelningskontor inrättas för *Kopparbergs län* i staden *Falun* med de vilkor och bestämmelser, som bankoutskottet, dit denna motion torde remitteras, finner lämpligt föreslå;»

herr *J. P. Jansson* i Saxhyttan (motion n:o 106):

»att Riksdagen måtte besluta, det ett riksbankens afdelningskontor inrättas i *Ludvika* för det låneområde och under de vilkor och bestämmelser i öfrigt, som herrar bankofullmäktige och bankoutskottet finna lämpliga att föreslå»;

samt herrar *A. G. Gyllensvärd*, *V. Wester*, *I. Lyttkens* och *B. Bengtsson* (motion n:o 115):

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett afdelningskontor af riksbanken i *Halmstad* med det distrikt, som bankofullmäktige finna lämpligt att bestämma, samt under de vilkor i öfrigt, hvilka fullmäktige jemväl må ega att föreskrifva».

Efter anmodan att i förevarande ärende till utskottet inkomma med utlåtande hafva fullmäktige i frågan yttrat följande:

»Huru verkligt det behof af nya riksbankskontor i orterna, hvarom de städse återkommande talrika motionerna kunna anses vittna, än må vara, så lär det dock ej böra tillgodoses i större utsträckning, än hänsynen till riksbankens ställning och tillgångar medgifver. I afseende härå hafva fullmäktige redan i flere förut afgifna yttranden betonat, huru angeläget det är att iakttaga tillbörlig varsamhet, så till vida, att icke flere kontor blifva inrättade samtidigt, äfvensom att i regeln ett nytt sådant icke borde ifrågakomma oftare än hvartannat år, hvarjemte fullmäktige ansett ett snabbare fortskyndande i inrättandet af nya kontor böra vara beroende af bankfrågans lösning i den rigtning, att större utrymme bereddes åt riksbankens sedlar. Då likväl under hvartdera af de två senaste åren ett nytt kontor blifvit inrättadt, medan bankfrågan förblifvit olöst, sakna fullmäktige, som fortfarande fasthålla vid sin ofvan anförda mening, anledning! att för närvarande tillstyrka bifall till någon af de i ämnet väckta motionerna.»

Af de under en temligen lång tidföljd vid hvarje riksdag framställda motioner om inrättande af nya riksbankskontor synes otvetydigt framgå, att åsigterna om behofvet och nyttan af riksbankens utgrening genom kontor i landsorten mer och mer göra sig gällande; och jemväl fullmäktige hafva på senare tiden ej heller i princip motsatt sig förslagen härom, ehuru de, med afseende å den oafgjorda frågan om ordnandet af lagstiftningen angående de enskilda bankerna och särskildt deras sedelutgifningsrätt, funnit försigtigheten bjuda, att anordnandet af flera kontor icke må samtidigt ega rum, och att i regel nytt sådant ej borde ifrågakomma oftare än hvartannat år. Om, såsom lämpligt ansetts, riksbanken

komme att öfvertaga hela sedelutgifningsrätten inom landet, torde vid den tidpunkt, då dylik rätt för de enskilda bankerna upphörde, riksbanken ock böra hafva ett afdelningskontor inom hvarje af rikets län med undantag af Stockholms, der sådant vid det förhållande, att länsresidenset är förlagdt i hufvudstaden, ej torde blifva behöfligt. Då för närvarande antalet dylika kontor ej utgör mer än tio, erfordras sålunda ytterligare 13 kontor, hvadan, för den händelse fullmäktiges nyss berörda åsigt skulle framgent göra sig gällande, 26 år komme att åtgå, innan riksbanken blefve på antydda sätt utgrenad. Riksbankens ställning och tillgångar synas dock utskottet, åtminstone sådana förhållandena nu äro, utan svårighet medgifva inrättandet af sistnämnda antal kontor inom en kortare tid. För riksbanken sjelf kan det anses vara af gagn att genom kontor i olika delar af riket erhålla ökad spridning för sina sedlar, och att landsorten har väsentlig fördel och nytta af riksbankskontor, synnerligast genom den konkurrens i förmedlingen af penningeaffärer och den jemkning i utlåningsrättan, som ett dylikt åstadkommer, lærer ej heller i allmänhet förnekas. Från denna synpunkt sedt, skulle ock dröjsmål med inrättande af riksbankskontor kunna mot somliga landsändar innebära en viss obillighet, om icke orättvisa, som kan blifva större, i samma mån svårighet förefinnes att bedöma, hvilka orters behof och önsknningar att erhålla sådant böra först tillgodoses.

Vid pröfningen af nu förevarande motioner har utskottet stannat vid beslut att tillstyrka inrättande af ett nytt afdelningskontor af riksbanken.

I afseende å platsen för detsamma, så och ehuru för flera andra orter kunna anföras talande skäl, har utskottet, som fortfarande anser, att särskildt med hänsyn till den bemedling af statens affärer, som genom riksbankskontoren eger rum, dylikt kontor ej bör förläggas annat än i en länsresidensstad, velat föreslå *Falun*, der förut blott en enda bank förefinnes, och hvilken ort är medelpunkten i ett län med stor sågverks- och bruksrörelse, hvartill kommer, att fullmäktige sistlidet år, för den händelse nytt kontor ansåges böra inrättas, enhälligt förklarade sig anse nämnda stad böra sättas i främsta rummet bland då föreslagna platser för dylikt kontor. Hvad beträffar tidpunkten, inom hvilken beslutadt nytt afdelningskontor af riksbanken bör öppnas, har det visserligen visat sig, att anordnandet af sådant kunnat ske samma år som beslutet om dess inrättande fattats, men utskottet har likväl funnit det i regeln vara lämpligare, att något längre rådruum för en så vigtig angelägenhets genom-

förande må fullmäktige beredas. Svårigheten att erhålla fullt ändamålsenlig lokal och behofvet af särskilda anordningar för inredning af kassahvalf med flera omständigheter kunna nemligen göra det angeläget, att fullmäktige ej äro för mycket bundna i afseende å tidpunkten, hvarinom kontoret skall vara i ordning att börja sin verksamhet. Utskottet har därför velat föreslå, att, om Riksdagen beslutar inrättande af det af utskottet ifrågasatta nya kontoret, som synes böra omfatta Kopparbergs län, fullmäktige ej må meddelas föreskrift att öppna detsamma för allmänheten förr än under loppet af nästa år.

I afseende å vilkor och bestämmelser för det ifrågasatta kontorets verksamhet är utskottet af den åsigt, att några särskilda föreskrifter derom ej böra af Riksdagen meddelas, utan att fullmäktige må ega frihet vidtaga alla de åtgärder, som kunna anses leda derhän, att på en gång ortens intressen tillgodoses och kontoret lemnar skälig afkomst.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o.

att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad herr A. Hansson i Solberga m. fl. i ofvannämnda motion föreslagit, ett afdelningskontor af riksbanken må under loppet af år 1892 för Kopparbergs län inrättas i staden Falun under de vilkor och bestämmelser med afseende å kontorets verksamhet och rörelse, som bankofullmäktige ega föreskrifva; och

2:o.

att öfriga ofvanberörda motioner, som afse inrättande af riksbankskontor

- a) i Linköping,
- b) i Mariestad,
- c) inom Skaraborgs län,
- d) i Venersborg,
- e) i Borås,
- f) i Karlskrona,
- g) i Örebro,

- h) i Ludvika och
 - i) i Halmstad
- ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

För den händelse den i punkt 1:o gjorda framställning af Riksdagen godkännes, är det utskottets afsigt att framdeles i memorial rörande ändringar i bankoreglementet afgifva förslag till de bestämmelser och tillägg i detsamma, hvilka i anledning af ett sådant beslut kunna finnas erforderliga.

Stockholm den 14 april 1891.

På utskottets vägnar:

PER SAMZELIUS.

Reservationer:

Af herr *Samzelius*, som anført: »Ehuru jag i bankfrågans nuvarande läge och så länge riksbankens styrelse tillsättes i öfverensstämmelse med nu gällande föreskrifter ansett mig sakna anledning att frånträda den af mig tillförene förfäktade och af bankofullmäktige vid flere tillfällen enhälligt uttalade åsigt, att nya afdelningskontor af riksbanken i allmänhet icke borde i landsorterna inrättas oftare än högst hvartannat år, och, ehuru jag icke kan till alla delar gilla den af utskottet begagnade motivering, har jag likväl, då det för riksbanken onekligen innefattar en afsevärd fördel, att beslut om nytt afdelningskontors inrättande fattas redan året innan detsamma behöfver träda i verksamhet, funnit mig böra biträda de beslut, utskottets majoritet i frågan fattat, helst ordalydelsen i dessa beslut icke innefattar hinder för bankofullmäktige att, med vidhållande af den åsigt, de i frågan uttalat, vid verkställigheten af Riksdagens föreskrifter i ämnet, derest desamma komma att i öfverensstämmelse med utskottets förslag affattas, tillvägagå sålunda, att en tidrymd af ungefär två år

kommer att förflyta emellan inrättandet af afdelningskontoren i Hernösand och i Falun»;

af herrar *Nordenfelt*, *Söderhjelm* och *Stridsberg*, hvilka i hufvudsakliga delar instämt med herr *Samzelius*;

af herrar *Cederberg* och *Sandberg*;

af herr *Ericsson*;

af herr *J. Jonson* i Fröstorp, som yrkat, att utskottet skulle hafva hemställt om bifall till den af herr *Jönsson* väckta motionen om inrättande af ett afdelningskontor i Mariestad;

af herr *Ivar Månsson* i Trää, som ansett, att utskottet borde hafva tillstyrkt inrättande redan under innevarande år af ett afdelningskontor.
